Шочмо эл, порылык да чын верч!
Будь готов

Ямде лий

37-ше (3788) №,
2026 ий **18 сентябрь,**
кугарня

0+

1933 ий 1 февраль годсек лектеш

Пеҥгыде койыш-шоктыш – сеҥымашын рӱдыжӧ

Советский район Ронго школын командыже.

Пӱртӱс илышым умылен, чодыраште шкем ӱшанлын шижаш пеҥгыде вий-куат ден шинчымаш кӱлыт. Лач тыгай койыш-шоктышан ӱдыр-рвезе-влак 8-12 сентябрьыште Йошкар-Ола воктенысе «Пӱнчер» тунемме да тренировкым эртарыме базышке погыненыт.

3

Катя Сергеева фотожо.

2027 ийын икымше пелийжылан газет ден журналвлаклан подпискым ыштыме тургым тӱҥалын.

«Ямде лий» газетлан ак – 578 теҥгеат 16 ыр (Марий Элыште). Индекс – П4696.

Редакций гоч возалташ лиеш. Ак – 200 теҥге. Электрон подпискым ышташ йӧн уло. Редакцийыш йыҥгыртыман.

Оҥай йоча модмаш

Тула кундемыште йоча-шамычлан «КВН. Первые» калык-влак коклаче XV фестиваль эртаралтын. Весела кумылан 1500 самырык еҥ мастарлыкым онча ктен. Марий Эл гыч «Великолепная шестёрка» ден «Мультскилл» **(снимкыште)** команде-влак модмашке ушненыт.

Организатор-шамыч лу кече жапыште ӱдыр-рвезе-влакын моштымыштым эскереныт, тӱрлӧ мастер-классыште улан туныктеныт. «Пишу тебе, герой» патриотизм акцийыш ушнаш ӱжыныт. Жапым пайдалын эртараш манын, ятыр вес йӧным темленыт.

Фестиваль кышкарыште эртаралтше «Фестивальная разминка» конкурсышто «Мультскилл» чылаштым ончылтен. Ӱдыр-рвезе-влакым чолга да мастар улмыштлан кӧра гала-концертын программышкыже пуртеныт. Тушто командын изи участницыже Алина Ляшук «Эн сай актрисе» лӱмым сулен. Ӱдыр Йошкар-Оласе А.С.Пушкин лӱмеш 4-ше номеран гимназийыште 2-шо «Г» классыште тунемеш. КВН модмашлан кум ий ончыч шӱмаҥын.

Ончыкыжым «Мультскилл» командым «КВН Дети» телешоуштo ончен кертыда.

Оля МАЙКОВА.
Фотом «ВКонтакте» воткылысе «КВН Марий Эл» тӱшка гыч налме.

Пайрем лӱмеш

Российысе калык-влакын йылмыштын кечыжым тений икымше гана палемдыме. Тидлан 8 сентябрьым арам огыл ойыреныт. 1923 ийыште ты кечын тале поэт Расул Гамзатов шочын. Тудын сылнымутшо шочмо йылмым йӧраташ да калык-шамычым икте-весе дене келшен илаш ӱжеш.

Ты пайрем кечын Морко посёлкысо модельный йоча книгагудышто «Ме шочмо йылме дене ойлена» почеламутым лудмо конкурсым эртаренна **(снимкыште)**. Тушко 30 утла ӱдыр-рвезе ушнен. Икшыве-влак тыныслык, сар, келшымаш темылам авалтеныт. Почеламут-влакым марий, руш, хакас йылмыла дене лудыныт.

Тыгай конкурс-шамыч йылмым лывырташ полшат, шочмо кундем, калык дене кугешнаш таратат, вес калыкын тӱвыражым шымлаш кумылаҥдат, ӱдыр-рвезе-влаклан усталыкыштым виянгдаш йӧным ыштат.

Виктория ЕМЕЛЬЯНОВА.
Фотом книгагудын архивше гыч налме.

РОССИЙЫСЕ УВЕР

«Родное слово» видеоконкурс Россий ысе калык-влакын йылмыштлан да сылнымут поянлыкыштлан пӧлеклалтын. Келшыше таҥасым ойырыман да видеом войзыман. Паша-влакым да йодмашым 30 сентябрь марте anketolog.ru сайтышке колтыман.

«Лӱдыкшыдымӧ сату» – «Доверие потребителей» всероссийский йоча сӱрет конкурсын тӱҥ темыже. 4-14 ияш икшыве-влак паша-шамычым 15 октябрь марте колтен кертыт. Тичмаш увер – национальный-конкурс.рф сайтыште.

Мошенник-влак деч аралалтме нерген «Цифровой ликбез» проектын экспертше-шамыч мультфильм гоч умылтарат. Тудым цифровойликбез.рф. сайтыште 11 октябрь марте ончаш лиеш.

МАРИЙ ЭЛЫСЕ УВЕР

Йоча да самырык-влаклан В.Х.Колумб лӱмеш республикысе книгагудо #ВместеЯрче! йоча сӱрет конкурсым увертарен. 6-12 ияш йоча-шамыч электротулым аныклаш таратыше сӱретым сӱретлышаш улыт. Тӱрыс увер – rubcolumba.ru сайтыште.

11-13 сентябрьыште Марий Элыште школ лесничестве-шамычын регион-влак коклаче слётышт эртаралтын. Йошкар-Оласе 21-ше номеран Семёновка школын «ЭкоСпектр» командыже сеҥышыш лектын.

Параньга посёлкысо 5-ше номеран «Вараксим» йочасадын воспитательже Диана Федорова «Шочмо йылмым да шочмо литературым эн сайын туныктышо» всероссийский конкурсын лауреатше лийын!

Звенигово районысо йоча усталык рӱдерын «Алиот» командыже. Тренер – П.Е.Шаронов.

Пеҥгыде койыш-шоктыш – сеҥымашын рӱдыжӧ

Тӱҥалтышыже – 1-ше лаштыкыште.

Таҥасымаш да йолташ шӱлыш пырляште озаланен кертыт мо? Ты йодышлан краевед да туриствлакын республикысе слётышкышт, «Лӱдыкшыдымылык школ» республикысе таҥасымашыш ушнышо тунемше-шамыч вигак «Кертеш!» манын вашештат. Лу район ден округла, Волжск ола гыч толшо команде-влак вич кече жапыште тӱрлӧ конкурсышто таҥасеныт. Иктыштлан вийым да койыш-шоктыш пеҥгыдылыкым ончыкташ кӱлын гын, весышт усталыклан да шинчымаш поянлыклан энгертеныт.

Чоным куандарыше паша

Краевед-влакын слётыштышт таҥасыше куд командын программыже моткоч поян лийын. Тений ты слёт Россиысе калык-влакын икоян улмо идалыклан пӧлеклалтын. Кажне команде тӱрлӧ калык дене палымым ыштен. Теве 1-ше номеран Звенигово школ гыч ӱдыррвезе-влак карел-шамычын илыш-йӱлашт, модышышт да кочкышышт нерген каласкаленыт. Самырык краевед-влакын республикысе слётыштым иктешлыме почеш, ты команде икымше верым сеҥен налын.

– Тыгай слётыш ушнышо йоча-шамыч краеведений пашалан шӱман улыт. Нунылан шочмо кундемым шымлаш, тӱрлӧ сферыште чапланыше еҥ-влак дене палыме лияш келша. Молан ме карел калыкым ойыренна? Районыштына Карелий кундемын шочшыжо Марина Викторовна Нестерова ила. Тудын дене мутланен, слётлан келшыше материалым ямдыленна.

Ик жапыште тӱрлӧ сынан таҥасымаш-влакым эртарымашын пайдаже кугу: йоча-шамыч икте-весе дене палыме лийыт, тӱняончалтышышт икмыняр пачаш пойдаралтеш, – ойла 1-ше номеран Звенигово школ директор Наталья Юрьевна Тришкова.

Советский район Роҥго школышто краеведений пашалан кугу тӱткышым ойырат. Тушто ты сомыл шукертсек вияҥеш. Школын «Надежда» командыже краевед-влакын слётышкышт икмыняр гана ушнен да тений кокымшо верыш лектын.

Нелылык деч огыт лӱд

А турист-шамычын таҥасымашышткузеракэртен? Турист-влакын республикысе слётышкышт да «Лӱдыкшыдымылык школ» республикысе таҥасымашыш ушнышо йоча-шамычлан пӱжвӱдым ик гана веле огыл йоктараш логалын. Снаряженийым чиен, кечыгут курҗталыштше спортсмен-влаклан нимолан кӧранаш. Адакшым игече нелылыкым луктын. Туге гынат йӱр вошт таҥасыше ӱдыр-рвезе-шамычын кумылышт волен огыл. Очыни, садланак пӱртӱс «Маршрут выживания» эн неле таҥаслан чевер кечан игече дене куандарен.

Звенигово районысо йоча усталык рӱдерын «Алиот» сборный командышкыже тӱрлӧ школышто тунемше-влак ушненыт. Кужмарий кыдалаш школ гыч Лена Короткова кугурак ийготан, а Николай Лукьянов изирак ийготан ӱдыр-рвезе-влакын командыштышт таҥасеныт. Нуным **снимкыште** ужыда. Турист-влакын слётыштым иктешлыме почеш, изирак-влак кокымшо лийыныт, кугурак-шамыч кумшо верыш лектыныт. Кужэҥер округысо йоча-влаклан ешартыш шинчымашым пуышо рӱдерын командыже икымше верым сеҥен налын.

Александра Степанова,
«Надежда» командын командирже:

– Мый эн ончыч турист семын слётлашке коштынам, пытартыш ийлаште краевед командыште уш-акылем тергем. Краевед-шамычлан кумда пашам ыштыман: шымлымашым эртарыман, тудым чаткан да раш возыман, тӱрлӧ калыкын тӱвыражым палыман, капкылым шуарыме нергенат мондыман огыл. Роҥго школышто наставничестве паша чот вияҥеш. Тыште мемнан вуйлатыше Наталья Владимировна Шабалинан надырже кугу. Изирак ийготан ӱдыр-рвезе-влаклан пример лияш – кугу чап.

– Слётыш ятыр ӱзгарым: палаткым, малыме вургемым, кочкаш шолтымо арверлам да молымат – пелен конденна. Палаткыште икымше гана огыл илена, ынде тунемалтын. Кочкашат шке гыч тулотеш шолтена. Таҥасымашлам эрташ пеҥгыде тазалык, вий да чулымлык кӱлыныт. Тыгак икте-весылан эреак полшыман. Кастене тыште моткоч весела. Икте-весе деке унала коштына, палыме лийына, тӱрлӧ модыш дене модына. Тулото йыр погынен, мутланымаш моткоч шерге. Тыгай илыш чылалан ок келше, но тудо чонеш ик гана возеш гын, ӱмырешлан кодеш, – шонымашышт дене пайлалтыч Лена ден Николай.

Катя СЕРГЕЕВА.
Авторын да «Алиот» командын архивше гыч налме фото-влак.

Шыже озалана

Сылне шыже кече кундемыште озалана. Тыгодым чодыра ваштал-теш, ужар шудо шапалга, емыж-саска кӱын пыта. Поҥго гына йы-выртен кушкеш. Мемнан кундемыш-те могай гына уке: курезе, ры-выжвоҥго, пундыштӱҥвоҥго да молат. Тӱрлӧ-тӱрлӧ тӱсан лышташ-влак, ныжыл вальсым пӧрдын, мландымбаке мамык одеял гай йогат. Игыштым йол ӱмбак шогалтыше кайык му-жыр ешыжым мӱндыр кор-ныш ямдыла. Нуно шочмо вер ӱмбалне чевералсен пӧрдыт, кычкырат. Чоҥештымышт деч ончыч пасушко волат, шурным кочкыт, вийым погат.

Кажне пагытын шке мотор-лыкшо ул о.

Александр ИШКАТОВ.
Татарстан, Агрыз, Кадрек.

Снеге пеледыш гай улыт

«Снеге пеледыш» йоча куштышо коллектив **(снимкыште)** манмым колмеке, шинча ончылно марий тувырым чийыше, лывыла куштылгын тарванылше мотор ӱдыр-рвезе-влак сӱретлалтыт. Усталык шӱлышан 11-14 ияш йоча-шамыч Виче кундем Пы-жанью район Вӱлэҥер ялыште верланыше Марий тӱвыра рӱде-рыште арнялан ик-кок гана по-гынен кушташ тунемыт. Нуным 2018 ийыште Альбина Анатоль-евна Шаблакова чумырен.

– Изи артист-влакым марий сем почеш моторын да чын та-валташ гына огыл, куштымаш гоч калыкын койыш-шоктышыжым, чонжым ончыкташ тунык тена. Марий улмышт дене кугешнаш таратена, – ойла Альбина Ана-тольевна.

Ӱдыр-рвезе-влакын усталык илышышт памаш вӱдла шолеш. Пайремлаште, концертлаште ка-лыкым куандарат. Тыгак мастар-лыкыштым тӱрлӧ конкурсышто тергат. Портфолиошт кажне ийын кӱжгемеш, пойдаралтеш. Нуно Йоча калык усталык об-ластной фестиваль-конкур-сышто «Калык куштымаш» таҥа-сыште, «Юные таланты-2026» районысо йоча фестивальыште, «Морозко», «Дебют» тӱнямбалысе шуко жанран конкурс-лаште, «Я талант», «START TALENTS» тӱнямбал фести-валь-конкурсышто икымше ве-рыш лектыныт. Тиде кугурак сеҥымашышт веле. Изиракшым, таумутшо-шамычым шотлен от пытаре!

«Снеге пеледыш» йоча коллек-тивым сценыште калык кажне гана рӱж совым кырен вашлиеш. Сылнын, лывыргын тарваныл-мышт, чевер кечыла шыргыжал колтымышт дене кажне еҥын кумылжым нӧлтат. Шкешт деч изирак ийготан ӱдыр-рвезе-ша-мычым марий шӱлышеш кушкаш таратат.

Христина АЛЕКСАНДРОВА.
Фотом коллективын архивше гыч налме.

Илыш энгертыш

Мый **(снимкыште)** шочмо йылмем пеш йӧратем. Ма-рий йылме – марий калыкын илыш энгертышыже да эн шер-ге поянлыкше. Шочмо йылме мыланна илыш омсам почын. Шочмо йылмым сайын палена гын, моло йылмым куштылгын тунемаш лиеш. Марий йылмем дене кугешнем.

Иван ШУМАТОВ.
Татарстан, Агрыз, Кучук.
Фотом школ архив гыч налме.

Марла серенна

Ме Буймо школын тунемшыже-влак **(снимкыште)** дене «Россия – дом народов» всероссийский дик-тантыш ушненна. Ты акций Рос-сийысе калык-влакын йылмыштын кечыштлан да Россий ысе ка-лык-влакын икоян улмо идалыклан пӧлеклалтын.

Диктантым 5-11-ше класслаште ту-немше 45 йоча возен. Тӱрлӧ йылме дене сераш йӧн лийын. Школышто марий-влак гына тунемыт, садлан лач марий йылмым ойыренна.

Диктантын текстшат моткоч сай, келге шонымашан. Шочмо да руш

йылме-влакын кӱлешлыкышт нер-ген ойлалтеш.

Йоча-шамыч, аклыза шочмо йыл-мыдам, тудым йӧратен тунемза!

Эмма ИЛЬИНА.
Татарстан, Агрыз.
Фотом школ архив гыч налме.

Тӱвырам аралат

Армян калык кеҥежым Вардавар пайремым пайремла. Ты кечын вашла вӱдым шыжыктылыт, юарлат. Каныш годым Ереваныште коча-ковам дене лийынам. Чыла тидым шке шинчам дене ужмемлан моткоч йывыртенам.

Терендез пайремат ойыртемалтше. Тудым февральыште палемдат. Самырык ешвлакым саламлат, нунылан пиалым, перкем тыланат.

Ешыште армян йылме дене кутырена. Пайрем годым калык вургемым чиена **(снимкыште)**. Долма, хашлама, хоровац да ятыр вес калык кочкышым чӱчкыдын ямдылена. Пайремлан ковам гатам кӱэштеш. Тиде шере сийым мый моткоч йӧратем.

Анна САРГСЯН.
Йошкар-Ола, 32-шо номеран школ.
Фотом еш архив гыч налме.

Лаштыкым **Оля МАЙКОВА** ямдылен.

Палаш онай

- Российыште 2 миллион наре армян ила.
- 2021 ийысе калык перепись годым Марий Элыште 728 еҥ армян улмыжым палемден.
- Армений Республикын рӱдолаже – Ереван.
- Кугыеҥ ончылно огыт кычкырле. Илалше-влак пӧлемыш пурат гын, самырык-шамыч кынелыт.
- ЮНЕСКО-н материальный огыл тӱвыра поянлыкше радамыш лаваш пурталтын.
- Арарат курык – Арменийын национальный символжо. Тудо Турцийын кумдыкыштыжо верланен гынат, армян тӱвыраште кугу верым айла.

Вичкыж кинде

Легенде

Пеш ожно Арменийыште Арам лӱман кугыжа илен. Ик тале кредалмаште тудо ассирийский кугыжа Носор деке пленыш логалын.

– Лу кече кинде деч посна шинче. Латикымше кечын тый денет шке кредалаш лектам. Сеҥет гын, калыкет деке колтем да шергакан пӧлекым ыштем, – ойлен тушман.

– Келшем. Лач ик йодмашем лиеш: калыкем деч йӧратыме кӱртньӧ тувырем йодын кондыза, – вашештен Арам.

Тушманын тарзыже-шамыч корныш тарваненыт. Армян-влак тиде йодмаш арам огыл улмым вигак умыленыт да чиемыш лавашым шылтен колтенеыт.

– Тидын деч моторрак кӱртньӧ тувырым кондыза, – вес кечын Арам йодын.

Носор тарзыже-шамычым армян-влак дек уэш колтен. Тыге нуно тышке-тушко лу кече коштыныт да, палыде, Арамлан вичкыж киндым нумалыныт.

Латикымше кечын Арам ден Носорын кредалмашышт лийын. Армян кугыжа сеҥен. Шочмо кундемышкыже пӧртылмеке, Арменийн мучко кинде олмеш лавашым кӱэшташ йодын.

Калык пале

- ❖ Суртозалан уна – роза пеледыш.
- ❖ Кугыеҥым колыштат гын, кӱэш от шӱртньӧ.
- ❖ Ик кид дене совым кыраш ок лий.
- ❖ Нужнан илаш намыс огыл, намыс – любвык лияш.
- ❖ Кӧ пире деч лӱдеш – шорыкым ок ашне.
- ❖ Яра орва утыр лӱшка.

Йылмыште – келге шинчымаш

Армян-влак Арменийым **Хайастан** маныт. Легенде почеш, Хайка лӱман еҥ, Нойын кугезе уныкаже, армян калыклан тӱҥалтышым пыштен. **«Хай?»** манын йодыт гын, армян улметым рашемдынешт.

Мутланымаште лӱмет деке **«джан»** мутмучашым ешарат гын (мутлан, Пампалче-джан, Эчукджан), тиде пагалымашым ончыкта.

Эн лишыл еҥ-влакым **джигяр** маныт. Мокш манын кусаралтеш. Лач тушто чон улеш манын ӱшаненыт.

Поян ӱстел

Кюфта – шыл тыртыш-влак. Тудым ышташ ушкал шыл ден коям варыман да шыл лемеш шолтыман. Еш, йолташ-влак дене погынымо годым ты сийым эреак ямдылена. Тыгак ӱстембаке шашлыкым, люля-кебабым, долмам шындена. Лаваш деч посна ик пайремат ок эрте.

Вячеслав ГАЛУСТЯН.
Йошкар-Ола, 29-ше номеран школ.

Чӱнча кумылым волта

Подростко пагыт йоча-влаклан поснак нелын чучеш: капкыл шуйна, гормональный фон вашталтеш, тунеммаште йодмаш, мӧңыштӧ сомыл ешаралтыт. Чурийыш лекше чӱнча кумылым утларак волта.

Чурийым чын эрыктыман

Акне годым чурийыште тыгыде шем тамга, чӱнча-влак лектедат да кужун огыт пыте. Тӱнямбалне тыгай чер дене ятыр еҥ орлана. Утларакше – подростко-влак. Амалже могай? Ты йодышлан Звенигово районысо Красногорский эмлымверын врач-дерматологшо Нина Леонидовна Янгелова **(снимкыште)** вашешта:

– Шукыж годым дигидротестостерон гормон титакан. Тудо коям лукшо тум (железам) пашам чот ышташ тарата, тыге бактерий шарла, да пуалмаш тӱҥалеш. Подросткын ача-аваже шке жапыштыже чӱнча дене орланеныт гын, икшывынат лиеш. Шере кочкыш, газан вӱд, кириешке да чипс акнелан шарлаш амалым ыштат.

Шӱргым сайын эрыктыман. Ончыч, гельым кучылтын, чурийым мушман, вара тоник дене ӱштман, мучашлан акне деч кремым йыгыман. Ик тӱрлӧ йӧн кажныла҂н келшен ок тол. Врач самырык еҥын коваштыжым, чӱнчан ойыртемжым, ийготым шотыш налеш да кузе эмлалтме нерген каҥашым пуа. Эмлалтме жап кужун шуйна: тылзе, южгунамже икмыняр ий. Садлан чытыш лийшаш. Ийготыш шудымо ӱдыр-рвезе-влак ты йодыш дене врач деке приёмыш кошташ огыт ӧр, тидыже куандара.

Дерматолог деке кунам кайыман?

! Чӱнча шуко лектеден, да кевытыште налме средства-влак огыт полшо.

! Коваште йымалан лектыт да корштат.

! Шке гыч ик але кок тылзе эмлалтмаш лектышым конден огыл.

! Чӱнча олмышто пале кодеш.

! Акнелан кӧра икшыве вожылаш тӱҥалеш.

Йоча дене мутланыман

Чӱнча йочан илышыжым утыр нелемда. Вожылаш, йолташыже-влак деч кораҥаш тарата. Икшыве школыш каяш торешлана, фотографийым ыштыме деч кораҥеш гын, мутланыза, мо тудым тургыжландара, йодса. «Кӧ тыйым онча?», «Кӧлан кӱлат» але «Лыплане, иктат тыйым ок уж» манын ида каласе. Сайым шонен ойлымат йочан психологийжылан эҥгекым конден кертеш. Ты неле пагытыште ача-ава-влак икшывылан кузе полшен кертыт? Могай шомак лыпландарен сеҥа? Вашмутым калыклан психолого-педагогический да социал полышым пуышо «Доверие» республикысе рӱдерын педагог-психологшо Мария Владимировна Тихонова **(снимкыште)** пуа:

– Ийготыш шудымо пагытыште ӱдыр-рвезе-влакын самооценкышт вияҥеш. Нуно шкем аклаш, йӧраташ тунемыт. Икте-весын чиемыштым, чурийыштым утларак шекланат, шкешт моторын койнешт. Лишыл еҥ деч «Кӧлан тый кӱлат» манмым колыт гын, ты шомакым ушышкышт пыштат. «Тугеже мый шкет улам», «Ача-авам деч тургыжланымем шылтыман», «Ты проблеме мыйын гына, ниго҂лан ӱшанаш ок лий» – тыгай шонымаш-влак ушыштышт пӧрдаш тӱҥалыт.

Чон ойгым почшо подростко дене мутланымаште тыгай шомак-влакым кучылташ йӧнан: «Тиде неле, умылем. Мый пеленет улам. Мом ышташ лийме нерген айда пырля шоналтена», «Тый мыланем кӱлат, кумылетым пален налнем», «Эмлалташ тӱҥалына гын, икмыняр жап гыч тиде чер эрта». Икшывылан врачым муаш полшыза. Тудо ой-каҥашым пуа.

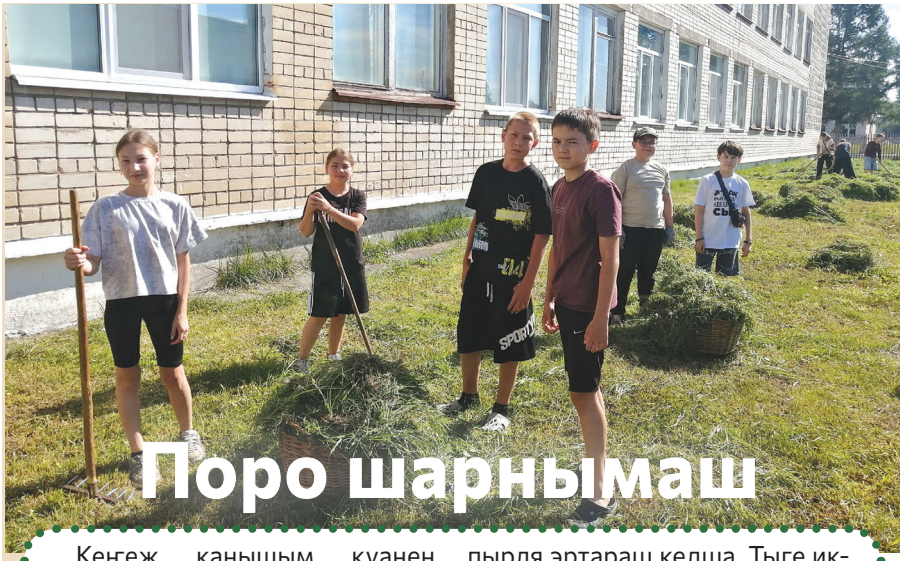
Йоча спортышто шуаралтеш, моторын сӱретла, мура але кушта гын, усталыкшым вияҥдаш йӧным кычалза. Тыге икшыве хоббиж нерген утларак шонаш тӱҥалеш.

Ме чылан тӱрлӧ улына. Ик йоча чӱнчам огешат шеклане, весе проблемылан шотла. Ты йодышым тӱрлӧ могырым шымлаш кӱлеш. Дерматолог, косметолог, психолог але психотерапевт ӱдыр-рвезе-влаклан полшаш эре ямде улыт.

• Пайдале ой-каҥаш •

- Чӱнчам темден лукташ, тӱкаш ок йӧрӧ.
- Вакшышым чӱчкыдын вашталтыза.
- Телефон экраным спиртан салфетке дене ӱштса.
- Сай куэман вургемым чийыза.
- Кочмыдам эскерыза. Газан вӱд, ош кинде, шере сий, шӧран кочкыш ты пагытыште пайдале огытыл. Пакчасаска, емыж, кол лач лийыт.
- Суткаште 8 шагат деч шагал огыл малыман.
- Косметикым кучылтмаште тӱткӧ лийза.

Оля МАЙКОВА.
Фото-влакым еш архивла гыч налме.

Поро шарнымаш

Кеҥеж канышым куанен шарналташ гына кодеш. Тудым веселан да пайдалын эртарена. Ме, 7-ше «Б» классыште тунемше-влак **(снимкыште)**, августыштo школыш трудовой практикыш коштынна. Шудым нумалынна, школ кумдыкышто арулыкым ышташ полшенна. Тӱшка паша кумылым нӧлта, да сомылжат вашке мучашлалтеш. Паша деч вара Юл энгерыш йӱштылаш вашкенна, вӱдшӧ яндар, леве. Мыланна жапым пырля эртараш келша. Тыге ик-те-весе коклаште вашкыл пенгыдемеш, да келшымаш утлараk вияҥеш.

Кызыт парт коклашке шинчынна. Тунемме программыште у предмет-влак: физике, информатике, геометрий – ешаралтыныт. Ум пален налаш тыршаш тӱҥалына.

7-ше «Б» классыште тунемше-влак.
Звенигово, Чакмарий.
Людмила Осинкинан фотожо.

Историйым шергалына

1380 ий 21 сентябрьыште кумдан чапланыше князь Дмитрий Донскойын вуйлатыме руш полк Куликово кредалмаште монгол-татар войскам сеҥен.

21 сентябрь Россиыште Воин Чап кече семын палемдалтеш.

***

1799 ий 24 сентябрьыште полководец Александр Васильевич Суворовын вуйлатымыж почеш руш войска-влак Швейцарийыште Сен-Готард перевалым геройлын эртеныт.

Алексей ТИМОФЕЕВЫН сӱретше.
Волжский, Сотнур.

Ушан ой

Пашаште почылтеш куан, товат.
Альбертина ИВАНОВА.

МАРИЙ ЭЛ РЕСПУБЛИКЫН ТӰВЫРА, ПЕЧАТЬ ДА КАЛЫК-ВЛАКЫН ШОТЫШТО МИНИСТЕРСТВЫЖЕ

М. Шкетан лӱмеш Марий кугыжаныш драме театр

Марийский национальный театр драмы им. М. Шкетана

МАЙАТУЛ

ФЕСТИВАЛЬ-КОНФЕРЕНЦИЯ ПАМЯТИ ВАСИЛИЯ ПЕКТЕЕВА

ГОСТИ ФЕСТИВАЛЯ

26 сентября / сб 18:00

Национальный академический драматический театр им. Якуба Коласа. Республика Беларусь

БЕЗУМНЫЙ ДЕНЬ, ИЛИ ЖЕНИТЬБА ФИГАРО 12+

Пьер Бомарше

Комедия

28 сентября / пн 18:00

Абхазский государственный драматический театр им. С. Чанба

КОРОЛЬ ЛИР 12+

Трагикомедия У. Шекспир

shketan.ru 78-13-78

ПРИ ПОДДЕРЖКЕ «ВСЕ КОНЦЕРТЫ»

СПЕКТАКЛИ ИДУТ С СИНХРОННЫМ ПЕРЕВОДОМ НА РУССКИЙ ЯЗЫК

Реклама.

Авай дене пырля

Кеҥеж каникулем ялыштак пайдалын эртаренам. Авамлан полышкалыше лийынам. Пакчаште шӱкшудым кӱрынам, йыраҥлашке вӱдым шавенам. Сурт коклосе сомылкам пытарымеке, йолташ-шамыч дене пырля модынат шуктенам. Авам дене коктын, велосипедышке шинчын, чодырашке снегым погаш кудалыштынна. Пасушто турийын чӱчкен мурымыжым колышташ йӧн лийын. Мыланем авам дене пырля жапым эртараш пеш келша.

Петя ЦУРКАН.
Волжский, Пӧтъял школ пеленысе Йоча усталык пӧрт.

Тыге шонем

Шыже – идалыкын эн мотор пагытше. Мый тыге шонем. Тудым моло жап дене молан таҥастараш? Кажне пагытын – шке ойыртемже, сылнылыкше.

Шыжым пушеҥге-влак тӱрлӧ тӱсаныш савырнат. Мотор лышташла гыч аршашым келыштараш лиеш. Чодыраште поҥгым, пӧчыжым погаш йӧн ало. Ит ӧркане веле. Кечын вийже эше пытен огыл. Коклан, пыл кокла гыч лектын, шке шокшыж дене мемнам куандара. Мыланна шыжын сай да пайдале велжым ужын моштыман.

Дарья ПЕТРОВА.
Морко, Коркатово.

0+
Ямде лий

Газетым Кыл, информационный технологий да массовый коммуникаций сферым эскерыме шотышто федеральный службын Юл кундем федеральный округысо управленийыштыже регистрироватлыме.
Номер – ПИ № ТУ52-01404, 2023 ий 22 сентябрьыште пуымо.

Марий Эл Республикысе «Марий Эл» увер агентстве» КАУ.
Директор – Е.И.КУЗНЕЦОВ.
Тӱҥ редактор– Л.Н.ГРИГОРЬЕВА.

Индекс П4696.
Тираж 1500 экз.
Заказ
Формат – А-4-8.

Учредитель-влак: Марий Эл Республикысе Тӱвыра, печать да калык-влакын пашашт шотышто министерстве, Марий Эл Республикысе «Марий Эл» увер агентстве» КАУ.

Редакций да издатель: Марий Эл Республикысе «Марий Эл» увер агентстве» КАУ, 424006, Йошкар-Ола, СССР Вооружённый Вийын 70-ше идалыкше урем, 20-шо пӧрт. Тел. 8(8362) 45-22-82.

Газетым редакцийыште погымо да верстатлыме, «Марий Эл Республикысе Правительствын типографийже» ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме.
Типографийын адресше: 424000, Йошкар-Ола, Комсомольский урем, 112.

Печатьыш пуымо жап – 14-00, фактически – 13-00.

Авторын да редакцийын шонымашышт тӱрлӧ лийын кертыт. Серыш-влак мӧҥгеш огыт колталт. Ак – кутырен келшыме почеш.

vk.com/yamde_lii
t.me/yamdelii
yamde_lii@mail.ru
yamdelii@mediamari.ru
(автор-влаклан)
Сайтын адресше: ямделий.рф

У конкурс

Таня МЕДВЕДЕВА.
Звенигово, Кожласола.

Вот вет, кузе вет

Туныктышо тунемшыж деч йодеш:

– Петров, олмам погаш келшыше пагыт могай?

– Кунам пий шинчырыште шога.

– «Кокытанетым» кунам тӧрлатет, эргым? – ача тургыжланен йодеш.

– Мыйже мом ыштен кертам, ачай? Журналже эре учительскийыште кия шол!

Туныктышо Микулан дневникшым пуа да ойла:

– Ачат тыйын дневникетым ужмекыже чалемеш!

– Огеш! – вашешта рвезе.

– Тыйын отметкет-влак верч тудо ок тургыжлане мо?

– Эше кузе тургыжлана, но ачамжын ӱпшӧ уке...

– Эргым, таче тыланда могай мӧҥгысӧ пашам пуэныт?

– Нимомат пуэн огытыл, ачай! – вашешта Сану.

– Пеш сай, тугеже тый таче кӱмыж-совлам мушкаш тӱҥалат.

Шинчымаштем терге

18 сентябрьыште марий серызе Дим.Орайын (Дмитрий Фёдорович Богословский) шочмыжлан – 125 ий.

– Дим.Орай кушто шочын-кушкын?

– Тудо тӱҥалтыш школым могай фамилий дене тунем пытарен?

– Богословский фамилий могай кундем дене кылдалтын?

– Мыняр ияш возкалаш тӱҥалын? Орай псевдоним кушеч лектын?

– Могай мут мондалтын?

А) «... ...» колхозым ышташ полшен.

Б) Кугу Ачамланде сарыште Волхов ден ... фронтлаште кредалын.

В) Дим.Орай «Тӱтыра ...», «Чолга ...», «... кугыза», « ... калык» произведенийлам серен.

Вячеслав СМИРНОВ ямдылен.

Сӱретым чиялтыза

Шоҥшылан олма марте миен шуаш полшыза

